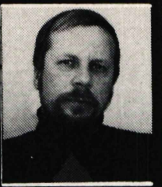

Social utblick

Willy Karlsson

I väntan på lagen

Socialförvaltningarna har nu arbetat fram sina budgetförslag för nästa år och ser med ängslan fram emot den förestående manglingen i kommunernas centrala instanser. Det har varit svårare än någonsin att pressa in alla angelägna krav inom de utmäta ramarna. På många håll är det dessutom osäkert om "ramlöfterna" kan hållas. Vi har fått känna på hur det är att planera för utveckling och förändring i en stagnerande ekonomi. Tidigare har nya verksamheter kunnat startas vid sidan av gamla och utvecklats i en relativt skyddad miljö. Det går inte längre. Vill vi starta något nytt måste något annat försvinna eller begränsas. Förutsättningarna för förändringsarbetet har därmed radikalt förändrats.

Den ekonomiska åtstramningen inträffar samtidigt som socialvården väntar på sitt kanske viktigaste "förändringsdokument" genom tiderna – regeringens proposition om den framtida socialtjänsten. Den skall bli kulmen på decenniernas diskussioner och utredningsarbeten. Men det lagförslag som läggs kommer i stort sett endast att ange målen för verksamheten och reglera samhällets skyldigheter och medborgarnas rättigheter. Det är viktigt nog men om innehållet i verksamheten kommer lagen inte att ha mycket att säga. Innehållet skall kommunerna själva utforma. Och det skall ske under en period då det ekonomiska utrymmet för expansion och utveckling av nya verksamheter kommer att vara mycket begränsat.

Mot den bakgrunden är det beklagligt att vi haft så lite av nyanserad vårddebatt under senare år. Diskussion har vi haft men den har oftast gällt för eller emot. För eller emot psykoterapi. För eller emot grannskapsarbete. För eller emot hemma-hos-terapi. Till och med för eller emot daghem. Och nu

senast för eller emot servicebostäder för pensionärer. De flesta som kommit till tals har varit emot. Psykoterapi är manipulation (i varje fall om den bedrivs inom socialvården), grannskapsarbete förmynderi, hemma-hos-terapi ett nytt sätt att tvinga på arbetarklassen borgerliga värderingar osv. Kritikerna har haft lätt att finna fora för sitt budskap. Rallarsvingarna gör sig bra som rubriker.

En ifrågasättande debatt kan vara ett friskhetstecken. Vi har tidigare haft en bra debatt inom socialvården. Den kritik mot socialvårdens institutioner, värderingar och metoder som växte fram under sextiotalet kom inifrån organisationen och den förändrade också verksamhetens form och innehåll. Självkritiken var hård men den var effektiv – den ledde till förändring. En kritik som bara fördömer och inte ger några alternativ kan vara destruktiv. Det är påfallande hur ofta det slaget kritik kommer från periferit placerade iakttagare som antingen aldrig varit socialarbetare eller också har sin socialarbetarkarriär långt bakom sig. Socialarbetarna blir ofta svaret skyldig. Sannolikt har de onyanserade angreppen avskräckt många socialarbetare från att ge sig in i debatten.

Den tid som återstår innan den nya lagen skall träda i kraft behöver vi mer än väl för ett inre utvecklingsarbete. Det utvecklingsarbetet måste baseras på förutsättningen att vi för all framtid behöver ett socialt arbete som är riktat mot sociala problem i samhället och som vänder sig till människor som drabbas av sådana problem. Äldreomsorgen och barnomsorgen kommer att kräva en växande del av det ekonomiska utrymmet och vi kommer därför att tvingas till hårda prioriteringar. Men även om det ekonomiska utrymmet vore större är det knappast troligt att vi skulle kunna utveckla några radikalt nya metoder. Vår kunskap om sociala problem kan säkert förbättras men några nya konsgrepp som hjälper oss att lösa problemen står inte och väntar bakom hörnet. Det finns därför all anledning för oss att ägna ökad uppmärksamhet åt våra "gamla" arbetsformer och metoder. Det man skulle önska vore att aktivt verksamhets socialarbetare redovisade sina prioriteringar, sitt arbetssätt och sina bedömningar och att dessa redovisningar sedan fick utgöra basmaterial för en öppen diskussion. Hur skall ett socialt arbete se ut som medvetandegör i stället för att manipulera, som aktiverar i stället för att passivisera och som ger även socialt skadade människor möjlighet till personlig utveckling?

Nog vore det skönt om vi i väntan på den nya lagen kunde föra en debatt inriktad på att utveckla och förbättra den nödvändiga sociala verksamheten.